

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 ส่งผลให้สถาบันราชภัฏทั่วประเทศ 41 แห่ง เป็นมหาวิทยาลัยราชภัฏตั้งแต่วันที่ 15 มิถุนายน 2547 โดยที่สังคมไทยได้แสดงความคาดหวังอย่างชัดเจนว่า มหาวิทยาลัยราชภัฏจะต้องเป็นมหาวิทยาลัยที่มีทิศทางและแนวทางใหม่ในการปฏิบัติภารกิจของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ภารกิจหลักสำคัญประการหนึ่ง คือ การผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพออกไปรับใช้ชุมชน สังคมและประเทศชาติ เพื่อให้บรรลุภารกิจดังกล่าว มหาวิทยาลัยราชภัฏจะต้องมีเป้าหมายที่ชัดเจน ที่จะพัฒนานักศึกษาของตนให้เป็นบุคคลที่สมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม จิตใจ และมีความสามารถในวิชาชีพ การพัฒนานักศึกษาให้มีลักษณะดังกล่าวเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนและต้องอาศัยปัจจัยต่างๆ หลายประการประกอบกัน นักศึกษาจะได้รับการหล่อหลอมโดยสภาพแวดล้อมและการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยตลอดระยะเวลาที่ศึกษาอยู่ หลักการในเรื่องนี้ตรงกับแนวคิดการพัฒนานิสิตนักศึกษาของ ชิคเคอริง (Chickering) ซึ่งกล่าวไว้ในทฤษฎีการพัฒนานิสิตนักศึกษาว่าในช่วงที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษานั้นนิสิตนักศึกษาจะมีการเปลี่ยนแปลง จึงสมควรที่นิสิตนักศึกษาจะได้รับการพัฒนาในด้านต่างๆ อย่างถูกต้องเหมาะสม (Chickering, 1993)

นิสิตนักศึกษาเป็นกลุ่มปัญญาชนที่กำลังจะก้าวไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่วัยทำงานเป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติ และเป็นผู้อยู่ในวัยหาความรู้ ประสบการณ์เพื่อปรับปรุงเปลี่ยนแปลงความเชื่อ ค่านิยม ทศนคติ นอกจากนั้นนิสิตนักศึกษายังเป็นผู้ที่ศึกษาเล่าเรียนในระดับอุดมศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาระดับสูงสุดเพื่อออกไปรับใช้สังคม(ไพฑูริย์ สีนลารัตน์, 2541) และสังคมได้ให้ความสนใจกลุ่มนิสิตนักศึกษาตลอดมา เนื่องจากนิสิตนักศึกษาเป็นบุคคลอีกกลุ่มหนึ่งที่มีพฤติกรรมดำเนินชีวิต ทศนคติ ค่านิยมเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ บ่อยครั้งที่นิสิตนักศึกษาต้องตกเป็นเครื่องมือของกลุ่มต่างๆ ในสังคม บางครั้งนิสิตนักศึกษาเป็นผู้ก่อปัญหาให้กับสังคมปัจจุบันมีกลุ่มนักวิชาการทำการศึกษาวิจัยติดตามพฤติกรรมการใช้ชีวิตของนิสิตนักศึกษาและพบว่าการใช้ชีวิตของนิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในขั้นนำวิตก ตัวอย่างเช่น สมพงษ์ จิตระดับและคณะ ทำการวิจัยเรื่อง "เด็กพันธุ์ใหม่ วัตถุนิยมยาเสพติด เพศเสรี" กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ รวมถึงกลุ่มนิสิตนักศึกษา ผลการวิจัยพบว่า เยาวชนรุ่นใหม่ขณะนี้ กำลังมีปัญหาอยู่ในขั้นวิกฤติคือไม่ชอบเรียนหนังสือ ชอบมั่วสุมกิจกรรมไร้สาระ เช่น ดื่มเหล้า

เสพสิ่งเสพติด เล่นการพนัน มั่วสุมทางเพศ ใช้ชีวิตฟุ่มเฟือย หาความสุขอย่างฉาบฉวย ขาดการยับยั้งชั่งใจไม่มีความอดทน ใช้ชีวิตเบี่ยงเบนเข้าหาวัฒนธรรมตะวันตกและวัฒนธรรมญี่ปุ่นที่ให้โทษและประเด็นสำคัญที่ค้นพบเยาวชนปัจจุบันขาดการดูแลเอาใจใส่จากสถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษาผลการวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับผลการวิจัยของอมรวิชัย นาคทรพรพและคณะ ซึ่งศึกษาพฤติกรรมการใช้ชีวิตของวัยรุ่นนอกรั้วเอ มีข้อค้นพบว่าเยาวชนปัจจุบันใช้ชีวิตอย่างฟุ้งเฟ้อใช้เวลาว่างหมดไปกับสิ่งไร้สาระ ชอบมั่วสุม นอนดึก และใช้ชีวิตเสรีเรื่องเพศ แหล่งมั่วสุมมักจะเป็นสถานบันเทิงหรือหอพักที่นิสิตนักศึกษาเช่าพักอยู่และมีงานวิจัยอีกหลายเรื่องที่พบว่านิสิตนักศึกษาใช้หอพักเป็นแหล่งอบายมุขเช่น เล่นการพนัน เสพยาเสพติด มั่วสุมทางเพศและก่ออาชญากรรม(สมพงษ์ จิตระดับและคณะ, 2544; อมรวิชัย นาคทรพรพและคณะ, 2543; สมประสงค์ พระสุจันทร์ทิพย์, 2544)

นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเป็นนักศึกษากลุ่มใหญ่กลุ่มหนึ่ง ปัจจุบันมีจำนวนเกือบสองแสนคน จากมหาวิทยาลัยราชภัฏ 41 แห่ง และนักศึกษามากกว่า 90 เปอร์เซ็นต์ มีภูมิลำเนาอยู่ต่างอำเภอ (สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ, 2544) เมื่อเข้ามาศึกษาที่มหาวิทยาลัยราชภัฏซึ่งอยู่ในตัวเมือง นักศึกษาจึงมีปัญหาเรื่องที่พักอาศัยประกอบการศึกษาระดับอุดมศึกษา ต้องเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆทั้งในและนอกเวลาเรียน การเรียนบางวิชาต้องฝึกปฏิบัตินอกเวลาเรียนอย่างต่อเนื่อง นักศึกษาไม่สะดวก ไม่ปลอดภัยที่จะเดินทางกลับบ้านต่างอำเภอ จึงจำเป็นต้องหาที่พักอยู่ในตัวเมือง แม้ว่ามหาวิทยาลัยราชภัฏทุกแห่ง มีหอพักของมหาวิทยาลัยบริการแต่สภาพปัญหาที่พบในปัจจุบันคือ จำนวนหอพักมีไม่เพียงพอกับความต้องการ หอพักไม่ได้รับการพัฒนาตามหลักการจัดหอพัก ขาดบุคลากรดูแล หอพักนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบางแห่งจึงเป็นเพียงที่พักอาศัยนอน อยู่กันอย่างแออัด ไม่เป็นระเบียบ ไม่มีบรรยากาศส่งเสริมวิชาการและไม่มีการส่งเสริมการเรียนรู้ที่ให้นักศึกษาทำกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ทั้งในและนอกหอพักเนื่องจากยังไม่มีการจัดห้องปฏิบัติการต่างๆอย่างครบถ้วน มหาวิทยาลัยราชภัฏบางแห่งหยุดชะงักด้านการพัฒนาหอพักนักศึกษา หลายแห่งยุบเลิกหอพักหรือเปลี่ยนอาคารหอพักนักศึกษาไปเป็นอาคารใช้สอยอย่างอื่น หรือรื้อทิ้งเพื่อ ใช้ที่ดินสร้างเป็นอาคารอย่างอื่น (เรืองชัย ทรัพย์นิรันดร์, 2544)

นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏส่วนใหญ่ต้องเช่าหอพักเอกชนซึ่งตั้งอยู่รอบๆ มหาวิทยาลัยราชภัฏ หอพักเหล่านี้เป็นเพียงที่พักอาศัยนอนไม่มีสวัสดิการอื่นๆให้ ไม่มีแม้แต่เครื่องรับโทรทัศน์ให้นักศึกษาดู รูปแบบของหอพักรอบมหาวิทยาลัยราชภัฏมีหลากหลาย เช่น ห้องเช่าที่เจ้าของบ้านแบ่งให้เช่า ห้องแถวชั้นเดียว ตึกแถว 2 ชั้น ไปจนถึงอพาร์ทเมนต์ หอพักเอกชนเหล่านี้ดำเนินกิจการธุรกิจมากกว่าจะอยู่ในรูปแบบหอพักที่ให้ความอบอุ่นและความเอาใจใส่ดูแลทุกข์สุข

แนวคิดเรื่องหอพักนักศึกษาเป็นแนวคิดที่สำคัญประการหนึ่งสำหรับการพัฒนานิสิตนักศึกษา เนื่องจากหอพักนักศึกษาเป็นสถานที่ส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในตัวนักศึกษาได้อย่างมาก เพราะเวลาที่นอกเหนือจากการเรียนในชั้นเรียนและการอยู่ในสถาบันที่ศึกษาแล้ว เวลาส่วนใหญ่ของนักศึกษาคืออยู่ในหอพักดังนั้นหอพักจึงเปรียบเสมือนเป็นบ้านที่นักศึกษาได้มาอยู่และมีการเรียนรู้สิ่งต่างๆ ใช้ชีวิตร่วมกันในหอพักนอกจากจะช่วยให้นักศึกษาได้รู้จักตนเองแล้ว ยังได้พัฒนาความสามารถทางสังคมในการติดต่อปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นด้วย โดยนักศึกษาจะได้เรียนรู้ฝึกฝนและได้รับการปลูกฝังเรื่องการเคารพสิทธิของผู้อื่นและการรักษาสิทธิแห่งตน การให้และการรับ การไว้ใจและเชื่อมั่นในตนเองและผู้อื่น เรียนรู้ขอบข่ายการกลุ่มในลักษณะต่างๆ เช่น การตัดสินใจร่วมกัน ภาวะผู้นำผู้ตาม ดังนั้นหอพักจึงควรเป็นองค์กรที่สำคัญหน่วยหนึ่งของสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งได้รับการส่งเสริมให้มีสภาพและมีบทบาทเป็นทั้งห้องสมุด ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ตลอดจนเป็นสถานที่ที่มีบรรยากาศที่อบอุ่นของที่พักอาศัย และบรรยากาศของการพัฒนา(สำเนาวิชาจรศิลป์, 2539)

การศึกษาเรื่องสภาพแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อพัฒนานิสิตศึกษานั้นมีผลงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศที่ยืนยันว่าสภาพแวดล้อมรอบตัวเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งที่ทำให้ศึกษามีพัฒนาการที่สมบูรณ์ในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สำหรับนักศึกษาที่อยู่หอพักนั้นหอพักเป็นสภาพแวดล้อมที่มีความสำคัญที่สุด เนื่องจากเป็นตัวแปรสำคัญประการหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ การปรับตัว เพิ่มความพร้อมและประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของนักศึกษา เพราะได้มีโอกาสดูตำราเรียนร่วมกัน การเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ที่หอพักจัดบริการให้ร่วมกับเพื่อนในหอพักนอกเวลาเรียนช่วยให้นักศึกษามีความรู้ ประสบการณ์เพิ่มเติมอยู่ตลอดเวลา การอยู่หอพักซึ่งต้องห่างบ้าน ห่างญาติพี่น้องทำให้นักศึกษารู้จักความเป็นอิสระ มีความรับผิดชอบต่อตนเอง มั่นใจการกระทำของตนและภูมิใจในตนเอง (Astin, 1993 ; กรกช อัดตวิริยะนุภาพ, 2540)

เนื่องจากสังคมปัจจุบันเป็นสังคมฐานความรู้ที่การเรียนรู้ ความรู้และนวัตกรรมเป็นปัจจัยสำคัญในการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ ให้กับผู้คนในสังคม ซึ่งเป็นทักษะสำคัญ ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และแสวงหาความรู้เพิ่มเติมได้ ปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศมีส่วนสำคัญในการสนับสนุนการเรียนรู้ตามอัธยาศัยและการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น เทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่ช่วยให้สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลต่างๆ ได้ทุกที่ทุกเวลา เหตุผลดังกล่าวทำให้การส่งเสริมการเรียนรู้ให้นักศึกษาหอพักเป็นไปอย่างสะดวก ดังนั้นหอพักนักศึกษาสามารถส่งเสริมและอำนวยความสะดวกให้นักศึกษาหอพักได้มีโอกาสเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างหลากหลายรูปแบบ โดยหอพักนักศึกษาให้การสนับสนุนส่งเสริมการจัดบรรยากาศของหอพักให้การเรียนรู้

กลายเป็นวัฒนธรรมในหอพัก ซึ่งเป็นแนวทางสำหรับการจัดหอพักนักศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้(Learning Organization)ความหมายขององค์กรแห่งการศึกษานั้น สุกัญญา โขวิไลกุล (2545) กล่าวสรุปไว้ว่า องค์กรแห่งการเรียนรู้คือองค์กรที่มีการปฏิรู้อย่างต่อเนื่องอันด้วยความสะดวก กระตุ้นและสร้างบรรยากาศของการเรียนรู้เน้นกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นทุกระดับ ซึ่งคนในองค์กรสามารถขยายขอบเขต ความสามารถของตนอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมายที่บุคคลในระดับต่างๆ ต้องการอย่างแท้จริง มีการเรียนรู้ร่วมกันทั้งบทเรียนที่ผิดพลาดและประสบความสำเร็จ สามารถนำความรู้มาปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนในองค์กรจนนำองค์กรไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ร่วมกัน หอพักนักศึกษาในฐานะที่เป็นองค์กรที่สามารถส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ของนักศึกษาหอพักด้วยการนำแนวคิดขององค์กรแห่งการศึกษาดังกล่าวข้างต้นมาใช้เป็นแนวทางเพื่อสร้างบรรยากาศและจัดสภาพแวดล้อมของหอพักให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักศึกษา

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นมหาวิทยาลัยราชภัฏจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องจัดหอพักเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษา ซึ่งนโยบายเรื่องการจัดหอพักนักศึกษานี้ได้ถูกบรรจุไว้ในแผนพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏ (พ.ศ. 2545-2559) ในกลยุทธ์และมาตรการที่ว่าด้วยการสร้างความเข้มแข็งให้กับมหาวิทยาลัย สร้างบรรยากาศที่น่าอยู่อาศัยเพื่อการศึกษาและสภาพทางด้านการเป็นชุมชนวิชาการ ส่งเสริมให้หอพักนักศึกษาเป็นศูนย์ศึกษาค้นคว้าที่ทันสมัย ปรับปรุงหอพักให้มีสภาพน่าอยู่อาศัยโดยเปิดโอกาสให้เอกชน องค์กรชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา ส่งเสริมวัฒนธรรม การอยู่ร่วมกัน เพื่อให้เกิดความรัก ความผูกพัน ความสามัคคี เอื้ออาทรต่อกัน และพัฒนาจิตสำนึกในเรื่องความกระตือรือร้นในการเรียนรู้อยู่เสมอ ซึ่งแผนพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏ ในเรื่องการพัฒนานักศึกษาหอพักดังกล่าวจะสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ซึ่งมุ่งเน้นสังคมที่เข้มแข็งและมีคุณภาพ 3 ด้าน คือ สังคมคุณภาพที่สร้างคนดี คนเก่ง ที่มีความ รับผิดชอบถึงพร้อมด้วยคุณธรรม เมื่อน่าอยู่ สังคมแห่งภูมิปัญญา การเรียนรู้ และสังคมसानฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน และสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ซึ่งมีกระบวนการที่ให้นักและสังคม ชุมชน เป็นแกนหลักของการพัฒนา และปรับระบบอุดมศึกษาให้ตอบสนองต่อความต้องการดังกล่าว โดยมีเป้าหมายพัฒนาคนให้เป็นคนดี คนเก่ง อยู่ร่วมในสังคมอย่างมีความสุข (สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ, 2544)

ข้อกำหนดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 1 ซึ่งว่าด้วยความมุ่งหมายและหลักการของการศึกษา มาตรา 8 ข้อ 2 ระบุไว้ชัดเจนว่าให้สังคมมีส่วนร่วมในการ

จัดการศึกษาและมาตรา 9 ข้อ 6 กำหนดไว้ว่าให้ชุมชน เอกชน องค์กรชุมชน สถานประกอบการ และสถาบันสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแนวคิดดังกล่าวส่งผลให้รัฐบาลกำหนดให้สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ ร่วมมือกับองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จัดทำโครงการ “ประกันเงินประกันงาน” โดยกำหนดให้มหาวิทยาลัยราชภัฏทุกแห่งร่วมมือกับ อบต. ในจังหวัด ผลิตบัณฑิตเพื่อกลับไปทำงานรับใช้ท้องถิ่นซึ่ง อบต. แต่ละแห่งจะเป็นผู้คัดเลือกผู้เรียนจากท้องถิ่นเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยราชภัฏ โดย อบต. เป็นผู้ให้เงินทุนเล่าเรียนในระดับปริญญาตรีโดยมีเงื่อนไขให้นักเรียนทุนดังกล่าวต้องพักอยู่ในหอพักนักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏตลอดระยะเวลาที่ศึกษา และให้หอพักของมหาวิทยาลัยราชภัฏจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนานักเรียนทุนให้มากที่สุด เพื่อท้องถิ่นจะได้บัณฑิตที่มีคุณภาพ กลับไปพัฒนาท้องถิ่นของตน โครงการดังกล่าวจะเริ่มต้นในปีการศึกษา 2546 ด้วยเหตุนี้จึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่มหาวิทยาลัยราชภัฏทุกแห่งจะต้องมีนโยบายที่ชัดเจนในการพัฒนาหอพักนักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏให้มีคุณภาพในทุกๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณภาพของนักศึกษาในด้านการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้เพื่อตอบสนองนโยบายของรัฐบาลให้สัมฤทธิ์ผล

นอกจากนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 30 ซึ่งระบุว่าให้สถาบันการศึกษาของรัฐที่จัดการศึกษาระดับปริญญา เป็นนิติบุคคลมหาวิทยาลัยราชภัฏ จึงต้องเป็นนิติบุคคล และมีการบริหารจัดการภายในที่เป็นของตนเอง ซึ่งรวมถึงการหารายได้และการจัดการกับรายได้ของมหาวิทยาลัยในลักษณะที่เป็นธุรกิจศึกษามากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ หอพักนักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏจึงเป็นองค์กรหนึ่งซึ่งจะต้องมีการพัฒนารูปแบบและการจัดการให้สอดคล้องกับบริบทของมหาวิทยาลัยราชภัฏที่เปลี่ยนแปลงไป และจากการที่มหาวิทยาลัยสามารถบริหารจัดการได้เองทำให้สามารถจัดเก็บเงินรายได้เพื่อให้เพียงพอกับการลงทุนเพื่อการพัฒนาแบบได้

ด้วยหลักการและเหตุผลดังกล่าว หอพักนักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏ จึงจำเป็นต้องได้รับการเปลี่ยนแปลง คือควรได้รับการจัดการให้มีบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ สนับสนุนและส่งเสริมให้ทุกคนในหอพักสามารถเรียนรู้และสร้างความรู้เพื่อเพิ่มพูนอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยการทำงานร่วมมือกัน เรียนรู้ร่วมกัน แลกเปลี่ยนวิสัยทัศน์และความรู้ร่วมกัน ตลอดจนร่วมกันพัฒนาความคิดและสร้างสรรค์วัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ที่เป็นระบบและมีวิจรรย์ญาณเพื่อให้นักศึกษาหอพักเกิดการพัฒนามีความก้าวหน้าในด้านต่างๆ (Senge, 1990: Marquardt, 1996: สุกัญญา ไขว้ไถกุล, 2545) นักศึกษาหอพักมหาวิทยาลัยราชภัฏซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายในการพัฒนาจึงควรได้รับการพัฒนาในขณะที่พักอยู่ในหอพักซึ่งเป็นเวลาส่วนใหญ่ในชีวิตประจำวันของนักศึกษา ซึ่งจะมีการจัดโปรแกรมต่างๆ เพื่อพัฒนานักศึกษา เช่น โปรแกรมการเรียนรู้วิชาการต่างๆ เพื่อเสริม

และเพิ่มเติมความรู้ที่นักศึกษาได้เรียนมาตลอดทั้งวันและโปรแกรมการพัฒนานักศึกษาด้านอื่นๆ เช่น ด้านนันทนาการ ได้แก่ กีฬา ศิลปะ ดนตรี ตลอดจนโปรแกรม การจัดงานสังสรรค์รื่นเริงต่างๆ และการจัดตั้งศูนย์ต่างๆ เพื่อพัฒนานักศึกษา เช่น ศูนย์พัฒนาบุคลิกภาพ ศูนย์ฝึกอาชีพต่างๆ ศูนย์คอมพิวเตอร์ ในการจัดหอพักนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และการจัดทางด้านกายภาพ อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมรอบๆ หอพักให้ได้ผลสมบูรณ์มากที่สุดจำเป็นจะต้องใช้แนวคิดเรื่องความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏกับองค์กรต่างๆในท้องถิ่น เช่น องค์กรเอกชน ผู้ประกอบการ องค์กรท้องถิ่นพร้อมๆ กับการใช้หลักการทรัพยากรการบริหารองค์กร ซึ่งได้แก่ บุคลากร การเงิน การจัดการ และวัสดุอุปกรณ์มาใช้ในการบริหารดำเนินงานหอพักนักศึกษา

ในด้านบุคลากร งานด้านบุคลากรหอพักนักศึกษานับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง อีกเรื่องหนึ่งในการจัดหอพัก นับตั้งแต่การสรรหาบุคคลระดับต่างๆ เข้าทำงาน การคัดเลือกบรรจุบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมให้ปฏิบัติงานในองค์กร และการให้ความสำคัญต่อการพัฒนาบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ เช่น การฝึกอบรม สัมมนา เพื่อบุคลากรหอพักทุกคนได้นำความรู้ ความสามารถมาใช้ในการสนับสนุนส่งเสริมการจัดกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ของนักศึกษาหอพักรวมทั้งปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งเพื่อส่งเสริมให้หอพักนักศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (อุทัย หิรัญโต, 2531)

การจัดการเรื่องการเงินของหอพักนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ เป็นเรื่องจำเป็นและสำคัญมากอีกเรื่องหนึ่ง และเป็นส่วนหนึ่งของระบบการเงินในสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งหมายถึงแนวคิดและแนวทางในการจัดหา การจัดสรร การระดมทุนจากแหล่งเงินทุนต่างๆ เพื่อนำมาใช้ในการจัดการให้เกิดความคล่องตัวต่อการบริหารการเงิน และมีระบบตรวจสอบ มีความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ การจัดการการเงินที่ทันสมัยมีประสิทธิภาพในการใช้จ่ายเงิน รวมทั้งมีการพัฒนาแหล่งรายได้ ซึ่งได้แก่แนวคิดเรื่อง ทำอย่างไรจึงจะมีแหล่งที่มาของรายได้ที่หลากหลายเพื่อเพิ่มศักยภาพในการพึ่งตนเองทางการเงินได้ เพื่อความคล่องตัวในการนำเงินทุนมาใช้สนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์และการจัดกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ของนักศึกษา (เทียนฉาย กิระนันท์, 2537)

ส่วนการจัดและดำเนินงานหอพักนักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏซึ่งเป็นองค์กรหนึ่งในสถาบันอุดมศึกษานั้น จำเป็นต้องดำเนินการโดยใช้หลักของการจัดการ (Management) เพราะเมื่อองค์กรมีทรัพยากรต่างๆ ที่สมบูรณ์และมีคุณภาพ แต่หากการจัดการไม่ดี การดำเนินงานขององค์กรจะไม่ประสบความสำเร็จ และการจัดการที่ดีจะยึดถือผลลัพธ์เป็นตัวตั้ง ผลของการจัดการจะบ่งบอกถึงการใช้ทฤษฎีที่ถูกต้อง (ประเวศ วรรสี, 2545) นอกจากนี้ยังมีหลักการจัดการที่ดี

ตามทฤษฎีองค์การคลาสสิกหรือทฤษฎีองค์การที่มีหลักการ (Classical Organization Theory) ซึ่งให้ความสนใจเกี่ยวกับการปรับปรุงวิธีการทำงานของฝ่ายจัดการมากกว่าวิธีการทำงานของคนงาน โดยเชื่อว่าความสำเร็จขององค์กรขึ้นอยู่กับ การปฏิบัติงานของฝ่ายจัดการ การจัดองค์การของฝ่ายจัดการจะต้องมีระบบและมีระเบียบ และถือว่าประสิทธิผลและความประหยัดของการปฏิบัติงานในองค์กร อยู่ภายใต้การจัดการที่ดี (นาคล เชนะโยธิน , 2540)

นอกจากนี้นักศึกษาหอพักซึ่งต้องใช้เวลาอยู่ในหอพักมากกว่าอาคารอื่นๆ ในมหาวิทยาลัย ดังนั้นการจัดวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ต่างๆ (Materials) เพื่ออำนวยความสะดวก ให้กับนักศึกษาเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม จึงเป็นสิ่งจำเป็นและต้องได้รับการจัดอย่างถูกต้องเหมาะสมซึ่งในเรื่องนี้มีงานวิจัย ทั้งในประเทศและต่างประเทศที่สนับสนุนแนวคิดเรื่องการจัดวัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ ในหอพักนักศึกษาเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักศึกษาตัวอย่างเช่น งานวิจัยที่เกี่ยวกับลักษณะของการตกแต่งห้องพักในหอพัก การจัดวางและใช้เตียงชั้นเดียว เพียง 2 ชั้น มีผลต่ออารมณ์ และสังคมของนักศึกษา (สำเนาวิ ขจรศิลป์, 2539) การมีเครื่องอำนวยความสะดวกเพื่อบริการนักศึกษาอย่างครบถ้วน มีการจัดหาอุปกรณ์ในห้องหรือศูนย์ต่างๆ เช่น ห้องอาหาร, ห้องซักรีด ห้องนอน ห้องสมุด ห้องนันทนาการ ห้องดนตรี ห้องฉายภาพยนตร์ ร้านจำหน่ายสินค้า ศูนย์ E-learning (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์และคณะ, 2531; วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2543)

ในยุคที่สังคมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วซึ่งส่งผลให้พฤติกรรมการใช้ชีวิต ทัศนคติ ค่านิยมของนักศึกษาเปลี่ยนไป การจัดการหอพักนักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏในรูปแบบเดิมๆ อาจไม่เพียงพอสำหรับการพัฒนานักศึกษา และด้วยเหตุผลสำคัญเรื่องความเป็นนิติบุคคลและการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยราชภัฏ การนำแนวคิดเรื่องการจัดการด้านกายภาพ ซึ่งได้แก่เรื่องตัวอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของหอพัก การจัดหอพักให้เป็นศูนย์ศึกษาและอาศัย และแนวคิดเรื่องการจัดหอพักให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ มาจัดหอพักนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเป็นทางเลือกใหม่ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนานักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อเป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพ เพื่อรับใช้สังคมและประเทศชาติ

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบและกลยุทธ์การจัดหอพักนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดหอพักนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ
2. พัฒนารูปแบบการจัดหอพักนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้
3. นำเสนอกกลยุทธ์การจัดหอพักนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้กำหนดขอบเขตไว้ดังนี้

1. รูปแบบการจัดหอพักนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ กำหนดไว้ 2 ด้าน คือ ด้านรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาหอพักซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ กิจกรรมส่งเสริมวิชาการ กิจกรรมปลูกฝังค่านิยม กิจกรรมการปกครองของนักศึกษาและ กิจกรรมสหันทนาการ และด้านรูปแบบการบริหารจัดการหอพักซึ่งประกอบด้วยงานอาคารสถานที่ งานบุคลากรงานจัดสภาพแวดล้อม งานวัสดุอุปกรณ์ การจัดนักศึกษาเข้าพักในหอพักและการจัดการด้านงบประมาณ

2. การกำหนดกลยุทธ์การจัดหอพักนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ครอบคลุมตามรูปแบบการจัดหอพักนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ซึ่งมี 2 ด้าน โดยแบ่งออกเป็นกลยุทธ์หลักด้านส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาหอพักและกลยุทธ์บริหารจัดการหอพักนักศึกษา

3. การเก็บข้อมูลการวิจัย ดำเนินการโดยเก็บข้อมูลจากแบบสำรวจและแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดหอพักนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารและผู้เชี่ยวชาญการจัดหอพักนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏและแบบสอบถามชนิดประมาณค่า 5 ระดับ โดยเทคนิคการวิจัยแบบ EDFR และตรวจสอบรูปแบบจากการประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ (Connoisseurship)

4. การเก็บข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ เป็นการเก็บข้อมูลจากมหาวิทยาลัยราชภัฏที่มีการจัดหอพักศึกษาเต็มรูปแบบแล้ว

ข้อจำกัดในการวิจัย

1. ในระยะเวลาที่ผู้วิจัยเก็บข้อมูลในการทำวิจัยครั้งนี้กำลังอยู่ในระหว่างการเปลี่ยนแปลงจากสถาบันราชภัฏไปสู่มหาวิทยาลัยราชภัฏ ดังนั้นเนื้อหาของงานวิจัยนี้จึงมีค่าบางค่าที่จำเป็น

ต้องใช้คำว่าสถาบันราชภัฏหรือคำอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับคำว่าสถาบันราชภัฏ เช่น คำว่าสภาสถาบันราชภัฏ

2. การสร้างรูปแบบในขั้นตอนการทำให้สำเร็จและการพัฒนาปรับปรุงรูปแบบให้ทันสมัย ซึ่งเป็นขั้นตอนการนำรูปแบบไปใช้ ไม่สามารถดำเนินการได้ในการวิจัยครั้งนี้ได้ เนื่องจากความจำกัดของเวลา

3. ในกระบวนการด้านกลยุทธ์ ทำได้เพียงขั้นตอนในการกำหนดกลยุทธ์ ส่วนการปฏิบัติตามกลยุทธ์และการควบคุมเชิงกลยุทธ์ไม่สามารถดำเนินการในการวิจัยครั้งนี้ได้ เนื่องจากความจำกัดของเวลา

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏ หมายถึง สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ปัจจุบันมี 41 แห่งทั่วประเทศ

รูปแบบการจัดหอพักนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ หมายถึง ตัวแทนของแนวคิดและแนวปฏิบัติที่กำหนดขึ้นอย่างมีระบบ ซึ่งอธิบายถึงความสัมพันธ์ของวิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ลักษณะโครงสร้างทางกายภาพ การจัดสภาพแวดล้อมรอบหอพักนักศึกษา รวมทั้งการจัดการด้านการเงิน ด้านบุคลากรหอพัก วัสดุอุปกรณ์ประจำหอพัก การจัดห้องปฏิบัติการและการจัดกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ การปลูกฝังค่านิยมให้นักศึกษา ซึ่งเป็นองค์ประกอบของรูปแบบการจัดหอพักนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏได้อย่างถูกต้องตรงตามลักษณะของการจัดหอพักนักศึกษาเพื่อเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และมีลักษณะเชื่อมโยงสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดและแนวปฏิบัติ

กลยุทธ์การจัดหอพักนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ หมายถึง แนวทางการดำเนินการจัดหอพักนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่ทำให้เกิดผลสำเร็จ ซึ่งเป็นการกำหนดกลไกการปฏิบัติงานเพื่อให้ทิศทางการดำเนินงานของหอพักนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏไปสู่อนาคตอย่างมีทิศทาง โดยแบ่งกลยุทธ์หลักออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ กลยุทธ์ที่ 1 จัดลักษณะทางกายภาพและสภาพแวดล้อมรอบหอพัก กลยุทธ์ที่ 2 จัดกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้

การจัดหอพักนักศึกษาเพื่อเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) หมายถึง การจัดหอพักนักศึกษาที่สร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมการเรียนรู้ให้มีขึ้นในหอพักนักศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ทั้งในระดับบุคคล ระดับกลุ่ม และระดับองค์กร มีวิธีการสนับสนุนส่งเสริมและอำนวยความสะดวกให้นักศึกษาเกิดการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นโดยการบริหารจัดการด้านลักษณะโครงสร้างทางกายภาพ การจัดสภาพ

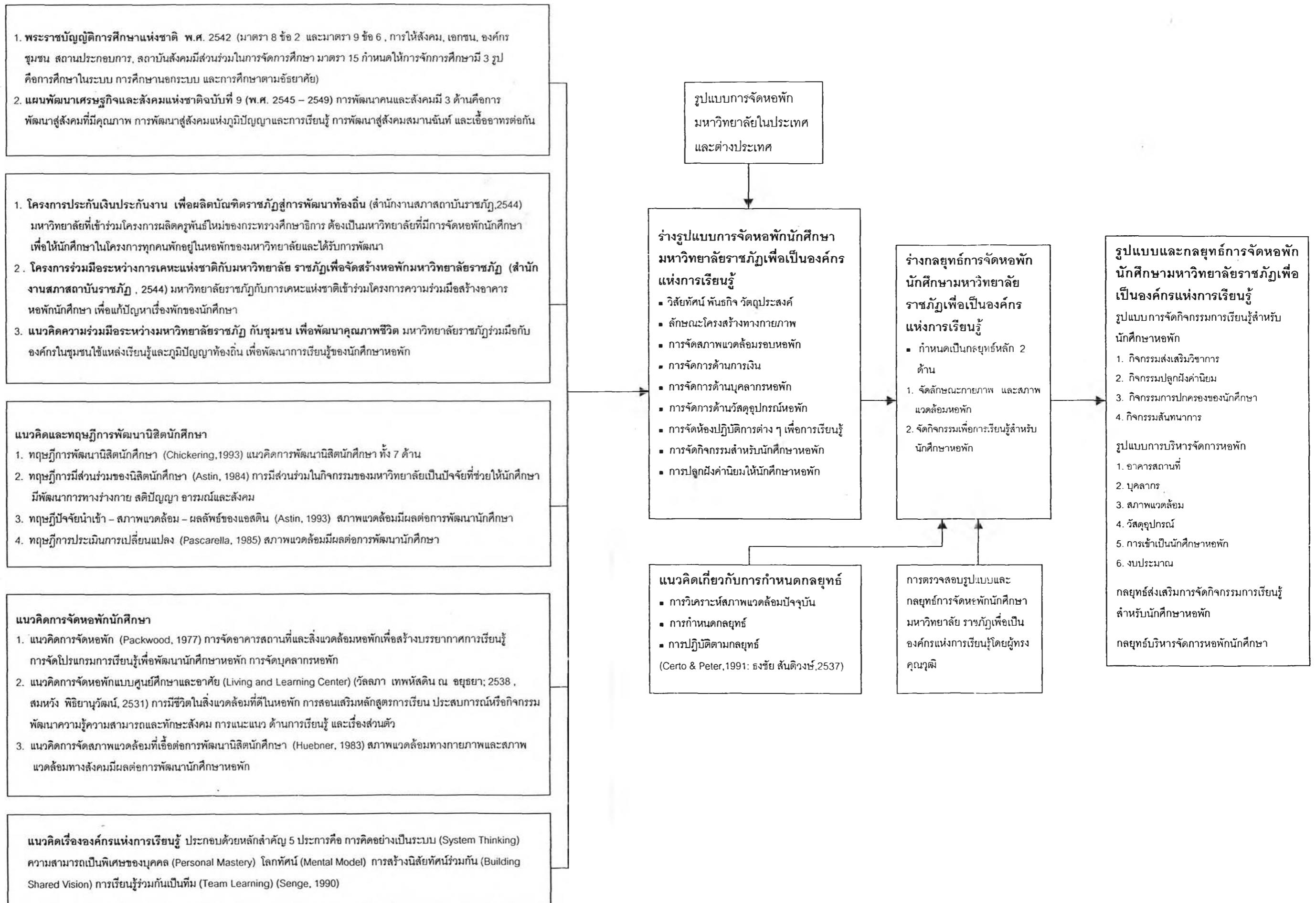
แวดล้อมรอบหอพัก พร้อมทั้งการจัดการด้านบุคลากร การเงิน วัสดุอุปกรณ์ จัดสร้างห้องปฏิบัติการต่างๆ เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษามีการจัดกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ทั้งในและนอกหอพักโดยยึดหลักกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ที่มีการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันคิดอย่างมีระบบและสร้างสรรค์ ส่งเสริมการใช้ความสามารถเฉพาะตนและการเรียนรู้เป็นทีม

บุคคลแห่งการเรียนรู้ หมายถึง นักศึกษาหอพักมหาวิทยาลัยราชภัฏผู้ที่มีความตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นของการเรียนรู้ มีความใฝ่รู้ กระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ สามารถสร้างกระบวนการการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีทักษะกระบวนการคิด วิเคราะห์และแก้ปัญหา สามารถใช้ความรู้ได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนมีโอกาสและสามารถเลือกที่จะเรียนรู้อย่างต่อเนื่องด้วยรูปแบบและวิธีการที่หลากหลายและมีคุณภาพตามความต้องการ ความสนใจ ความถนัด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยเรื่อง รูปแบบและกลยุทธ์การจัดหอพักนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดหอพักนักศึกษา แนวคิดเกี่ยวกับองค์กรแห่งการเรียนรู้ พระราชบัญญัติต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานักศึกษา แนวคิดทฤษฎีการวิจัยด้วยเทคนิค EDR และสรุปได้กรอบแนวคิด ดังแผนภูมิในหน้าต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยเรื่องรูปแบบและกลยุทธ์การจัดหอพักนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ อธิบายได้ดังนี้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ซึ่งเป็นกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติเพื่อพัฒนาการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจของประเทศ โดยเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองเพื่อให้เกิดความรู้ที่คู่กับคุณธรรมเป็นผู้เรียนที่เก่ง ดี มีความสุข สาระสำคัญในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 หลายมาตรา ส่งผลโดยตรงต่อการจัดหอพักนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ เมื่อมหาวิทยาลัยราชภัฏนำสาระสำคัญของพระราชบัญญัติมายึดเป็นแนวปฏิบัติอย่างจริงจังเป็นนโยบายในตการจัดหอพักนักศึกษา ได้แก่ มาตรา 8 ซึ่งกำหนดไว้ว่าให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและการพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างเพียงพอ การพัฒนาหอพักของมหาวิทยาลัยราชภัฏ จึงสามารถเปิดโอกาสให้สังคมท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนานักศึกษาหอพัก โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นภูมิปัญญาไทย ใ้บุคคลากรท้องถิ่นเพื่อเป็นวิทยากรในโปรแกรมการพัฒนานักศึกษาหอพัก สถานประกอบการ และกลุ่มต่างๆ ในชุมชนรับนักศึกษาหอพักให้ทำงานในช่วงวันหยุดรวมถึงการฝึกอาชีพตามความสนใจของนักศึกษาในช่วงปิดภาคเรียนมาตรา 15 กำหนดว่าการจัดการศึกษามี 3 รูปแบบ คือการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย หอพักนักศึกษาซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ควรส่งเสริมให้นักศึกษาหอพักได้มีโอกาสเรียนรู้ตามอัธยาศัย ซึ่งอาจจัดขึ้นทั้งในและนอกหอพัก รวมทั้งการจัดกิจกรรมให้นักศึกษาหอพักมีโครงการทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์กับคนในท้องถิ่น หลักการดังกล่าวข้างต้นทั้งหมดมีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ซึ่งเน้นที่การพัฒนาคนและสังคมโดยมีการพัฒนา 3 หลักการ คือ 1)พัฒนาสังคมที่มีคุณภาพ มุ่งสร้างคนให้เป็นคนดีคนเก่งถึงพร้อมด้วยคุณธรรม การพึ่งตนเองได้ ชุมชนเข้มแข็ง เมืองน่าอยู่ เน้นสร้างคุณภาพ จริยธรรม 2)พัฒนาสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ มุ่งสร้างโอกาสและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้คนไทยทุกคนคิดเป็น ทำเป็น หลักการข้อ 2 นี้ สามารถนำมาเป็นแนวทางการพัฒนานักศึกษาหอพักของมหาวิทยาลัยราชภัฏได้โดยตรง และสามารถปรับแนวคิดเรื่องหอพักนักศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ได้อย่างชัดเจน ด้วยการนำแนวคิดเรื่ององค์กรแห่งการเรียนรู้และสังคมแห่งการเรียนรู้มาปรับใช้กับการจัดหอพักนักศึกษา สำหรับความหมายขององค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) หมายถึงองค์กรที่สนับสนุนให้บุคคลในองค์กรเพิ่มพูนความรู้ความสามารถอย่าง

ต่อเนื่องตลอดเวลา เป็นองค์ที่ส่งเสริมรูปแบบความคิดใหม่ๆ นี้ซึ่งบุคคลเรียนรู้ที่จะเรียนรู้ร่วมกัน (Senge, 1990; สุภิญญา โฆวิไลกุล, 2545) 3)การพัฒนาสู่สังคมसानทัศน์และเอื้ออาทรต่อกัน เน้นเอกลักษณ์และวัฒนธรรมไทยที่ควรร่วมกันดำรงรักษาไว้ การมองถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน การสร้างคุณค่าและจิตสำนึกแก่คนในสังคม ในข้อนี้สมควรอย่างยิ่งที่จะนำมาเป็นแนวคิดในการพัฒนานักศึกษาหอพักเนื่องจากสามารถปลูกฝังคุณสมบัติที่ดีโดยไม่ยาก เช่น ปลูกฝังให้เห็นคุณค่าของการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันและการเคารพกฎเกณฑ์ของสังคมร่วมกัน นอกจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ซึ่งนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้แล้ว ยังมีแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ซึ่งมีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติดังกล่าวข้างต้นสามารถนำมาเป็นแนวคิดสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ เนื่องจากแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 9 ดังกล่าวมีฐานความคิดหรือกระบวนทัศน์ให้คน ชุมชนและสังคมเป็นแกนหลักของการพัฒนาแล้วปรับระบบอุดมศึกษาให้มีการพัฒนาเป็นหลัก เพื่อสนองต่อความต้องการดังกล่าว มีเป้าหมายในการพัฒนาคนให้เป็นคนดี คนเก่งและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข สร้างองค์ความรู้ให้เป็นที่พึ่งพาได้ รวมทั้งสร้างให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและยั่งยืน วิสัยทัศน์ดังกล่าวสามารถนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนานักศึกษาหอพักของมหาวิทยาลัยราชภัฏได้ทั้งหมด เนื่องจากการจัดหอพักนักศึกษาเป็นกระบวนการให้การศึกษา การฝึกหัดและการฝึกอบรมเพื่อมุ่งให้เกิดการเรียนรู้กับนักศึกษาเพื่อเป็นการตอบสนองการจัดหอพักนักศึกษาเพื่อเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

ในระยะ 3 ปีที่ผ่านมากระทรวงศึกษาธิการมีโครงการความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อพัฒนานักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏที่ส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาหอพักนักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ได้แก่โครงการผลิตครูพันธุ์ใหม่ของกระทรวงศึกษาธิการหรือที่เรียกว่าโครงการผลิตครู 5 ปี โดยมีมหาวิทยาลัยต่าง ๆ และมหาวิทยาลัยราชภัฏจำนวน 56 แห่งเข้าร่วมโครงการนี้หลักการเบื้องต้นของโครงการนี้กำหนดว่ามหาวิทยาลัยที่จะเข้าร่วมโครงการต้องเป็นมหาวิทยาลัยที่มีหอพักนักศึกษา ดังนั้นหอพักนักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏจึงมีภารกิจและบทบาทเพิ่มขึ้นเพื่อตอบสนองต่อโครงการสำคัญนี้ จำเป็นอย่างยิ่งที่หอพักนักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏจะต้องได้รับการพัฒนาการจัดการในรูปแบบใหม่ รวมถึงการเตรียมพร้อมเพื่อเป็นหอพักให้กับ นักศึกษาในโครงการการผลิตครู 5 ปี และกระทรวงศึกษาธิการเห็นความสำคัญที่ต้องมีการพัฒนานักศึกษาหอพักระดับอุดมศึกษา จึงอนุมัติโครงการความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏกับการเคหะแห่งชาติในการจัดสร้างที่พักอาศัยที่ได้มาตรฐานมีสิ่งแวดล้อมที่ดี

มีความสะดวกและปลอดภัยโดยหอพักดังกล่าวที่จะสร้างขึ้นอยู่ภายในบริเวณมหาวิทยาลัยราชภัฏ ให้การเคหะแห่งชาติเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินการจัดหาแหล่งเงินกู้และดำเนินงานก่อสร้างหอพักให้มหาวิทยาลัยราชภัฏที่ต้องการเข้าร่วมโครงการและให้มหาวิทยาลัยราชภัฏแต่ละแห่งเป็นผู้จัดหา สถานที่ก่อสร้าง ทำการบริหารหอพักและผ่อนชำระคืนเงินลงทุนให้กับการเคหะแห่งชาติเป็นปีๆ ไปตามที่จะตกลงกัน โครงการดังกล่าวส่งผลให้มีการพัฒนานักศึกษาหอพักมหาวิทยาลัยราชภัฏให้มีความเป็นอยู่ที่ดีมีความปลอดภัย นอกจากนั้นการสร้างความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏกับหน่วยงานต่างๆ ในสังคมเพื่อพัฒนานักศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นเพราะเมื่อสถาบันราชภัฏปรับเปลี่ยนเป็นมหาวิทยาลัยราชภัฏ ซึ่งมีปรัชญาและวิสัยทัศน์เป็นมหาวิทยาลัย เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักการในพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 ดังนั้นมหาวิทยาลัยราชภัฏต้องเตรียมการเพื่อเป็นมหาวิทยาลัยระดับอุดมศึกษาที่มีภารกิจในการสร้างเวทีใหม่ให้กับท้องถิ่น ต้องมีบทบาทใหม่ที่ท้องถิ่นมีสิทธิมีส่วนร่วมโดยตรงในการร่วมมือกันจัดการศึกษา โดยคณาจารย์เป็นกัลยาณมิตรร่วมกันใช้ความรู้ความคิดให้เกิดปัญหา ใช้ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดประโยชน์กับนักศึกษา (ประเวศ วะสี, 2545) แนวคิดดังกล่าวนำมาเป็นหลักการจัดหอพักนักศึกษาให้เป็นเวทีชาวบ้านให้ชาวบ้านนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาให้นักศึกษาหอพักได้เรียนรู้และฝึกทักษะอย่างเป็นรูปแบบที่ชัดเจน ตัวอย่างเช่นจัดโปรแกรมการฝึกอาชีพเสริมให้นักศึกษา หอพักโดยชาวบ้านเป็นวิทยากร นักศึกษาได้เรียนรู้ตามอัธยาศัยเช่นความรู้เรื่องงานจักสาน การผลิตอาหารและยาจากสมุนไพร

การจัดหอพักนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏจำเป็นต้องใช้แนวคิดในการพัฒนานิสิตนักศึกษาเพื่อเป็นแนวทางสำหรับการบริหารจัดการหอพักให้บรรลุตามพันธกิจที่วางไว้ แนวคิดทฤษฎีการพัฒนานิสิตนักศึกษาซึ่งได้แก่ ทฤษฎีการพัฒนานิสิตนักศึกษาของซิกเกอร์ริง (Chickering, 1993) เป็นแนวทางสำหรับการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม ความสำคัญของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทั้งในเวลาเรียนและนอกเวลาเรียนร่วมกับเพื่อนๆ ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาด้านการเรียนรู้การได้รับการปลูกฝังค่านิยมที่ดีงามนักศึกษาได้ใช้ร่างกายแรงใจเข้าร่วมกิจกรรมร่วมกับเพื่อนๆ และอาจารย์ นอกจากนี้ยังรวมถึงตัวแปรต่างๆ ที่มีผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งตัวแปรเรื่องสภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัย โครงสร้างและลักษณะของสถาบันการมีปฏิสัมพันธ์ของนิสิตนักศึกษากับผู้รอบตัว การพัฒนาการเรียนรู้และสติปัญญาของนิสิตนักศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่กล่าวมาทั้งหมดมีความสำคัญต่อการพัฒนาหอพักนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ นอกจากนั้นแนวคิดทฤษฎีการจัดหอพักนิสิต

นักศึกษา ซึ่งนำมาเป็นแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ได้ให้ความสำคัญเรื่องที่พักอาศัยสำหรับนิสิต นักศึกษาว่าเป็นเรื่องสำคัญและมีความจำเป็นต่อนิสิตนักศึกษาเป็นส่วนที่มีบทบาทในการพัฒนา นิสิตนักศึกษาได้เป็นอย่างดีดังเช่น แพ็ควูด (Packwood, 1997) ได้เสนอแนวคิดการจัดหอพัก นักศึกษาว่าไม่ควรจัดให้เป็นเพียงที่พักอาศัยนอนอย่างเดียวแต่ควรมีกิจกรรมอย่างอื่น ๆ เพื่อ พัฒนานักศึกษาเช่นการจัดการเรียนการสอนเสริม จัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพัฒนาการ ด้านต่างๆ ทั้งในและนอกหอพักเช่น ด้านนันทนาการ บุคลิกภาพ ความรู้ด้านภาษา สภาพแวดล้อม ทางกายภาพซึ่งมีอิทธิพลต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษา ได้แก่อาคารสถานที่และสิ่งก่อสร้างทั้งหมดในมหาวิทยาลัย สิ่งก่อสร้างที่มีอิทธิพลที่สุดคือหอพักนิสิตนักศึกษาเพราะเป็นที่พักอาศัยซึ่ง นิสิตนักศึกษาต้องใช้เวลาอยู่ในหอพักมากกว่าอาคารอื่นๆ การปรับปรุงสภาพแวดล้อมหอพักให้ เชื้อต่อการเรียนรู้และการพัฒนานิสิตนักศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง สภาพแวดล้อมทางสังคม คือสภาพแวดล้อมที่ทำให้นิสิตนักศึกษาเกิดความรู้สึกว่ามีความเป็นมิตรมีการให้การสนับสนุน ช่วยเหลือความรู้สึกเหล่านี้หอพักนิสิตนักศึกษาสามารถจัดให้เกิดขึ้นได้ ปัจจุบันฝ่ายบุคลากรนิสิต นักศึกษาได้ให้ความสำคัญของการใช้ประโยชน์จากที่พักอาศัยในมหาวิทยาลัยให้เป็นแหล่งพัฒนา นิสิตนักศึกษาให้เกิดความเจริญงอกงามในการเรียนรู้ทั้งทางชีวิตและวิชาการ ทัศนคติ ความ รับผิดชอบ ซึ่งเป็นแนวคิดการจัดหอพักแบบศูนย์ศึกษาและอาศัย (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2531; วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2536)

การสร้างบรรยากาศให้เกิดการเรียนรู้ในหอพักนักศึกษา สามารถจัดการศึกษาได้หลากหลายรูปแบบทั้งในและนอกหอพักเพื่อสนับสนุน ส่งเสริมให้หอพักนักศึกษาเป็นองค์กรแห่งการ เรียนรู้ แนวคิดเกี่ยวกับองค์กรแห่งการรู้นั้น หมายถึงองค์กรแห่งการเรียนรู้จะให้ความสำคัญ กับคนในองค์กรให้พัฒนาตนเอง (Self Development) และเรียนรู้จากการปฏิบัติ (Action Learning) ซึ่งจะให้ความสำคัญกับคนในองค์กรในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เป็นการเรียนรู้ที่ ใกล้เคียงกับสถานการณ์จริงมากที่สุด โดยองค์กรมีบทบาทเป็นผู้สร้างและสนับสนุนการเรียนรู้ ทำให้การเรียนรู้กลายเป็นวัฒนธรรมขององค์กร ด้วยแนวคิดดังกล่าวจึงเกิดแนวคิดเรื่ององค์กรแห่ง การเรียนรู้โดยมีทฤษฎีแห่งการเรียนรู้เป็นต้นแบบ ดังนั้นการจะสร้างหรือพัฒนาองค์กรให้เป็น องค์กรแห่งการเรียนรู้จึงต้องตระหนักถึงการพัฒนารูปแบบบุคคลในองค์กร คือต้องทำให้คน เรียนรู้ก่อนองค์กรจึงจะเกิดการเรียนรู้ เนื่องจากการเรียนรู้จะทำให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และเมื่อพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี จะทำให้องค์กรเกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนา ไปในทางที่ดีด้วย (Swieringa and Wierdsma, 1992 ; อ้างถึงใน สุกัญญา โสมวิไลกุล , 2545)

การจัดหอพักนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ควรนำแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับองค์กรแห่งการเรียนรู้ของปีเตอร์ แซงเก้(Senge, 1990) ซึ่งได้เสนอหลัก 5 ประการในการทำให้เกิดเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ได้แก่ การคิดอย่างเป็นระบบ (System Thinking) ความสามารถเฉพาะบุคคล (Personal Mastery) โลกทัศน์ (Mental Model) สร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Building Shared Vision) และเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม (Team Learning) โดยที่การใฝ่รู้ควบคู่ด้วยศักยภาพเป็นวินัยที่มีความจำเป็นที่สุดที่จะทำให้เกิดการคิดอย่างเป็นระบบและเป็นหลักของการสร้างให้เกิดองค์กรแห่งการเรียนรู้และส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้

รูปแบบการจัดหอพักนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ จำเป็นต้องมีแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบและการสร้างรูปแบบเป็นกรอบในการวิจัย คำว่ารูปแบบโดยทั่วไปหมายถึงสิ่งหรือวิธีการดำเนินงานที่เป็นต้นแบบอย่างใดอย่างหนึ่งสำหรับการวิจัยนี้มุ่งศึกษารูปแบบการจัดหอพักนักศึกษาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ซึ่งเป็นรูปแบบเชิงมโนทัศน์ (Conceptual Model) ในลักษณะของรูปแบบเชิงความคิดสำหรับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (Conceptual Model-for) และเป็นรูปแบบเชิงภาษา (Semantic Model) ซึ่งเป็นรูปแบบเชิงนามธรรมอย่างหนึ่งที่มีลักษณะสำคัญ คือเป็นการอธิบายปรากฏการณ์โดยใช้ภาษาในลักษณะของข้อความเพื่อให้เห็นโครงสร้างทางความคิด องค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของการจัดหอพักนักศึกษาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี (Steiner,1988) และเพื่อให้การดำเนินงานตามรูปแบบที่กำหนดไว้ประสบผลสำเร็จจำเป็นต้องมีการจัดทำกลยุทธ์การจัดหอพักนักศึกษาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ กลยุทธ์เป็นแนวทางการดำเนินการเพื่อให้องค์กรสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในระยะยาว การทำให้กลยุทธ์เป็นความจริงมีทั้งการวางแผนและการจัดการถ้าปราศจากการจัดการเชิงกลยุทธ์แล้ว องค์กรจะขาดความมุ่งหมายและทิศทาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาพแวดล้อมของการแข่งขันเช่นในปัจจุบัน การพัฒนากลยุทธ์ที่บรรลุความสำเร็จ ผู้บริหารจะต้องเข้าใจกลยุทธ์ กระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์ และทุกระดับภายในองค์กรต้องมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาและการดำเนินกลยุทธ์(สมยศ นาวิการ,2540)

เซอร์โตและปีเตอร์ (Certo and Peter,1991) ได้ให้คำนิยามของการจัดการเชิงกลยุทธ์ไว้ว่าหมายถึง กระบวนการที่มีลักษณะต่อเนื่องและมีการทบทวนตลอดเวลา โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้องค์กรโดยรวมสามารถดำรงอยู่ได้อย่างสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม จากแนวคิดเกี่ยวกับความหมายของกลยุทธ์และกระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์ข้างต้นนับเป็นข้อมูลที่สำคัญเพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกลยุทธ์การจัดหอพักนักศึกษาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อเป็นองค์กรแห่งการ

เรียนรู้ได้อย่างถูกต้องตามหลักการซึ่งจะทำให้กลยุทธ์ที่กำหนดไว้มีความน่าเชื่อถือและสามารถนำไปประยุกต์ปฏิบัติใช้ได้จริงและมีประสิทธิภาพ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบและกลยุทธ์การจัดหอพักนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ คาดว่าจะก่อให้เกิดประโยชน์ดังต่อไปนี้

1. ผู้บริหารและอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหาของนักศึกษาในเรื่องเกี่ยวกับที่พักอาศัยและการใช้ชีวิตในหอพักนักศึกษา เพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไขปัญหา เพื่อพัฒนานักศึกษาหอพักให้ใช้ชีวิตในหอพักอย่างมีความสุขและมีบรรยากาศเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

2. ผู้บริหารและอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏ ซึ่งรับผิดชอบงานด้านหอพักนักศึกษาของมหาวิทยาลัยได้รูปแบบและกลยุทธ์การจัดหอพักนักศึกษาเพื่อเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้